

ሽጉጥን ዲመንሽያን

መረዳእታ ወረቆት ካብ ሽወደናዊ ማእከል ዲመንሽያ

Vapen och demenssjukdom • faktablad på tigrinja

ምልክታት ንመስርሕ-ውሳኔ ይዕንቅፉ

ዲመንሽያ ንውሳኔታት ንምሕሳብ፡ ንምውጣን፡ ንምርድዳእን ብዛዕባ ወሳኔ ምሕሳብን ዝያዳ የጸግም። እቶም ምልክታት ብዝተፈለለዩ ሕጻናትን ማህሰይቲ ሓንጎልን እዮም ዝኸተሉ።

መብዛሕትኡ ግዜ ዝኸረ መጀመርታ የንቕልቅል እሞ ኣንፈትካ ንምርካብን ዝያዳ ይኸብድ። ቋንቋን ካልኣት ናይ ምስትውዓል ተግባራት ዝበሃሉን እውን ይጽላው።

ምልክታት ዲመንሽያ ብፍላይ ኣብቲ ብዙሕ ሓበሬታ ምምስራሕን ቅልጡፍ ውሳኔታት ምውሳኔን ኣብ ዘድልዩሉ ኩነታት ርኡይ ይኸውን። ሽጉጥ ምሓዝ ኣብነት ናይ ከምዚ ዓይነት ኩነታት እዩ።

ምስ ሽጉጥ ዝተኣሳሰሩ ሓደጋታት ንዲመንሽያ ዘለዎም ሰባት

ሽጉጥ ናይ ምሓዝ ቴክኒካዊ ክእለት ምስ ዲመንሽያ ብቐጥታ ኣይጠፍእን እዩ። እቲ ጸገም፡ እቲ ሕጻንም ኣብ ሓንጎልና ለውጢ ብምምጻእ፡ ዋላ ኣብ መጀመርታ ደረጃ'ውን እንተኾነ፡ ንዓቕሚ ተግባር፡ ምትኪርን ቅኑዕ ፍርዲ ምሃብን ይጸልዎ እዩ። ሽጉጥ ዝሕዙ ዲመንሽያ ዘለዎም ውልቀሰባት ኣብ ልዕሊ ዝሕጉ ርእሶምን ንኸልኦትን ጉድኣት ከጋጥሞም ይኸእል እዩ።

ዲመንሽያ እውን ንምኽዛን ሽጉጥ ዝምልከት ደንብታት ንምኽታል ዝያዳ ከም ዘጸግም ይገብሮ። ስለዚ እቲ ሽጉጥ ኣብ ዘይግቡእ ኢድ ክወድቕ ዝኸእለሉ ሓደጋ ኣሎ።

ንሓኪም ተወከስ

ዲመንሽያ እንተተጠርጠሩ ብዝተኸለሉ መጠን ቀልጢፍካ ንሓኪም ርኽብ። ቅኑዕ ነጻርታ፡ ሓገዝን ፍውሳን ንምርካብ ብቕልጡፍ መርመራ ምጅማር ኣገዳሲ እዩ። ዲመንሽያ እንተተረኺቡ፡ እቲ ሕሙም ሽጉጥ እንተሃልይዎ ንሓኪም ክሕበር ኣለዎ።

ገምጋም ሕክምናዊ ዕንቅፋታት

ዲመንሽያ ሓደ ካብቶም ሕክምናዊ ዕንቅፋት ንቐጻሊ ዋንነት ሽጉጥ ክኾኑ ዝኸእሉ ሕክምናዊ ኩነታት እዩ። ብመሰረት ሕጊ ኣጽዋር፡ ሓደ ሕሙም ብሕክምናዊ መዳይ ብረት ንኸውንን ምቕጻ ድዩ ኣይከነን ምግምጋም ናይቲ ሓኪም ሓላፍነት እዩ። እዚ እንተኾይኑ እቲ ሕሙም ብዛዕባ እዚ ክሕበር ኣለዎ። እቲ ሓኪም እውን ነዚ ናብ ፖሊስ ክሕብር ግዴታ ኣለዎ። ድሕሪኡ

ብዛዕባ ቀጻሊ ዋንነት ናይቲ ሽጉጥን ኣጽዋርን ፍቓድ ብፖሊስ ውሳኔ ይወሃብ።

ፖሊስ ድሕሪ ዝተሰረዘ ፍቓድ ኣጽዋር ኣብ ዝፍጠሩ ግብራዊ ጉዳያት ክሕግዝን ምኽሪ ክህብን ይኸእል እዩ።

ተነቓፊ ጉዳይ

ድሕሪ ደጊም ብረት ክትውንን ዘይምፍቃድ ምስ መንነትን ርእሶ-ምትእምማንን ዝተኣሳሰር ተነቓፊ ጉዳይ ክኸውን ይኸእል እዩ። ንብዙሓት ሰባት፡ ሃድን ኣባ ሸውዓተ ቀርኑ ኣብ ቀውዒ ሓደ ካብቲ ናይቲ ዓመት ፍሉይ ተርእዮታት እዩ። ንፍናን፡ ንማሕበረኮምን ንባህልን ዝውክል እዩ።

ስለዚ ኣዝማድ ብኣጋኡ ብዛዕባ ዋንነት ሽጉጥን ዲመንሽያ ዝምልከት ደንቢ ክሕበሩ ዝበለጸ እዩ። ምናልባት እቲ ሰብ ኣብታ ናይ ሃድን ጋንታ ሓድሽ ተራ ክጻወት ይኸእል ይኸውን።

ተወሳኺ ሓበሬታ

ጸብጸብ ናይቶም ብሕክምናዊ መዳይ ሽጉጥ ንኸሕዙ ዘይምቕዓት ሕሙማት፡ ደንቢ ሃገራዊ ቦርድ ጥዕናን ድሕነትን ሸወደን (*Anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen*, Socialstyrelsen föreskrift, 2008:21) • www.socialstyrelsen.se

ሕጊ ኣጽዋር፡ ሕጊ ኮድ ሸወደን

(*Vapenlag*, Svensk författningssamling, 1996:97)

© Svenskt Demenscentrum

ተወሳኺ ሓበሬታን ወረቆታትን ብትግርኛ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ይርከብ፤ Svenskt Demenscentrum: www.demenscentrum.se/ti

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, (08) 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se

Vapen och demenssjukdom

FAKTABLAD FRÅN SVENSKT DEMENSCENTRUM

Symtom försvårar genomtänkta beslut

Demenssjukdom gör det svårare att tänka, planera och kommunicera. Symtomen orsakas av olika sjukdomar och skador i hjärnan.

Vanligen försämras först minnet och det blir svårare att orientera sig. Även språket och andra så kallade *kognitiva funktioner* drabbas.

Demenssymtomen blir särskilt märkbara i situationer då man ska bearbeta stora mängder information och snabbt fatta beslut. Hantera skjutvapen kan vara ett exempel på en sådan situation.

Risker med vapen vid demens

Förmågan att rent tekniskt hantera vapen försvinner inte automatiskt med demenssjukdomen. Problemet är att sjukdomen orsakar förändringar i hjärnan som redan tidigt kan påverka handlingsförmåga, koncentration och omdöme. Med skjutvapen i hand kan personer med demenssjukdom riskera att skada både sig själv och andra.

Demenssjukdom gör det även svårare att följa bestämmelserna för hur vapen ska förvaras. Vapnet riskerar därför att hamna i orätta händer.

Rådgör med en läkare

Vid misstanke om demens bör en läkare snarast kontaktas. Det är viktigt att i god tid påbörja en utredning för att få rätt diagnos, hjälp och behandling. Om en demenssjukdom konstateras och personen i fråga äger skjutvapen ska läkaren informeras om detta.

När det finns medicinska hinder

Demens är ett av de sjukdomstillstånd som kan utgöra ett medicinskt hinder för fortsatt vapeninnehav. Enligt vapenlagen är det läkaren ansvar att bedöma om en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen. Om så är fallet ska patienten informeras om detta. Läkaren är

också skyldig att göra en anmälan till polismyndigheten som sedan fattar beslut om fortsatt innehav av skjutvapen och vapenlicens.

Polismyndighetens handläggare kan även ge råd och hjälpa till med de praktiska frågor som följer av en indragen vapenlicens.

En känslig fråga

Att inte längre få inneha vapen kan vara en känslig fråga om identitet och självkänsla. För många är en av årets höjdpunkter höstens älgjakt som står för spänning, gemenskap och tradition.

Därför är det bra om anhöriga redan tidigt informeras om bestämmelserna kring vapeninnehav och demenssjukdom. Kanske kan personen få en ny funktion i jaktlaget.

Mer information

Anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen, Socialstyrelsen föreskrift 2008:21 • www.socialstyrelsen.se

Vapenlag, Svensk författningssamling (1996:97)

2025 • Svenskt Demenscentrum ©

Fler faktablad på olika språk kan skrivas ut från Svenskt Demenscentrums webbplats:
www.demenscentrum.se/Faktablad

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, 08 - 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se